

CERKVENI GLASNIK

Izhaja zadnji teden v mesecu

ZA TRŽIŠKO ŽUPNIJO

Posamezna številka stane 2 Din.

Vesele božične praznike in srečno novo leto

želi

CERKVENI GLASNIKvsem tržiškim župljanom — posebno pa
vsem svojim naročnikom in bralcem!

A. Vovk:

Božična zgodba.

V revnih jaslicah leži božje Dete. Revščina mu postilja in revni pastirji so prvi njegovi obiskovalci. Tako sodijo naše telesne oči. — A sv. vera nam kaže v jaslicah Boga, Zaželenega, Boga. In v pastirjih nam ista vera kaže predragoceno ponižnost. O revni hlevček, presrečni kraj!

Angelski glasovi oznanjajo slavo in mir. Pozdravljajo svojega Gospoda. Večje spoznanje imajo pri tem čudovitem rojstvu kakor pastirji.

Pa slišijo angeli tiho povelje, da naj odidejo k Očetu. Le dva naj ostaneta! In sta ostala angel ljubezni in angel moči. Govori jim Dete besede, ki jih ustnice ne izrekajo, a angelska izvoljenca jih vseeno razumeta: „Ne bosta meni služila, sam hočem biti le služabnik! Pojdita in potujta! Iščita najplemenitejšo ljubezen in največjo moč, ki je kdaj bila na zemlji! Ko jo najdeta, se vrnita k Očetu!“

Odide angel ljubezni.

Po vsem svetu potuje in išče najplemenitejšo ljubezni.

Pride v mesta in vasi. Povsod najde sovraštvo, nevošljivost, zavist med brati in sestrami po krvi, po rodu, po Očetu. — Povsod najde tudi ljubezen! A na svetu ni vse prava ljubezen! Mnogoteri se ne dviga na pravih krilih, ampak tišči le v čutnost, v zemljo, v uživanje, v greh. — Pa tudi pravo ljubezen najde angel. Ljubezen najde, ki tke svoje skrivnostne in plemenite niti med stariši in otroci; ki kuje obroč zvestobe med novoporočenci; ki jekleni poročene v bridkosti; ki združuje prave prijatelje za življenje in smrt.

Toda angel ljubezni je poslan, da poišče najplemenitejšo ljubezen. Zato jo išče še naprej,

Odide angel moči.

Po vsem svetu potuje in išče največjo moč.

Pride na Akropolo v Atenah. Krasen marmor priča tu o moči. A angel pogleda v bodočnost. Razvalina izbrisuje nekdanjo moč. — Angel stoji na Kapitolu v Rimu. Od tu

peljejo lepe vojaške ceste v širni svet. Meči se bliskajo v belini ceste, da širijo meje. A angel vidi narode, ki vstajajo in odklanjajo moč sile in krutosti. Ne, moč meča ni največja! — Naprej gre angel. Naleti na modrijane in učenjake. Visoke besede govorijo, a kmalu so v medsebojni neslogi. Tudi pri teh ni največje moči! — Še stopi angel k junakom v vojskah, k vladarjem na prestolih, k vsem, ki so občudovani in močni v očeh zemljanov. A mnogih moč je izpodbita čez noč, mnogoteri jo imajo naslonjeno na nizkotnem iskanju samega sebe, vsem pa odpove ko trepetajo v smrt-nem boju.

Toda angel moči je poslan, da poišče največjo moč. Zato jo išče še naprej.

Ko išče angel ljubezni najplemenitejšo ljubezen še naprej, pride nekega dne na nizek griček. Ljudi je vsepolno tu in vsi se drenjajo na enem mestu. Angel stopi bliže in vidi križ ter na njem umirajočega. Divje besede zaničevanja in zasmehovanja mora poslušati umirajoči v slovo. Že hoče zapustiti angel žalostni kraj človeške hudobije, ko zasliši iz križa besede: „Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!“

Kakor blisk pogleda hitro iz vzhoda na zahod, tako hitro se približa angel križu. Tako ljubeznive besede še ni slišal in jo tudi slišati ne more. Njegovo poslanstvo je končano, najplemenitejša ljubezen je najdena — pri Križanem na Golgoti.

Skoraj istočasno pride na Golgoto tudi angel moči. Sliši buren zasmeh razdivjane množice in gleda kaj bi bilo vendar pri krvavem križanju zasmeha vrednega. Ah, mnoge je na svojem potovanju že videl angel umirati, a podobno še nikogar! Tako mirnega, srčnega in močnega umiranja še ni videl. Ko občuduje angel izredno moč Križanega pa zasliši v bridkem umiranju vdane besede: „Dopolnjeno je — Oče, v Tvoje roke izročim svojo dušo!“

V trenutku pade angel na kolena in gleda . . . , gleda . . . , premišluje . . . Nebeško Slavo vidi na sramotnem križu. Kralja vidi v Križanem, ki je najmočnejši vprav zato, ker hoče biti najbolj ponižan, najbolj zasramovan. Zastavo vidi v Križanem, pod katero se bodo zbirali tisočeri. Množice vidi, ki bodo do konca sveta romale v duhu na Golgoto, da najdejo tu moči za križe, za smrtni boj. Pripognjena kolena vidi pri teh, ki so na zemlji in pri onih, ki so pod zemljo. — Angelovo poslanstvo je končano, največja moč je najdena — pri Križanem na Golgoti.

V trenutku nagne Gospod na križu glavo in umrje. Angela se srečata z dušo Kristusovo in se spoznata tudi med seboj. V ponižnosti prosita: „Gospod, dovoli, da še ne

greva k Očetu! V življenju na zemlji Ti nisva mogla služiti, dovoli, da Ti sedaj po čudoviti smrti! Po svetu pojdeva in oznanjala bova Tvojo ljubezen in moč, ki je bila položena v jaslice in povzdignjena na križ!“ „Pojdita“, se glasi odgovor, „in delajta to, dokler se na koncu vekov ne povrmeta k Očetu in Sinu in Svetemu Duhu.“

In dva angela, znanilca najplemenitejše ljubezni in največje moči, hodita povsod kjerkoli odmeva blagovest o božjem Zveličarju.

Pred slehernim izmed nas stojita še posebno tedaj vsako leto, ko božični zvonovi pojejo svojo božajočo pesem. Angel ljubezni nam pridiguje o Ljubezni, angel moči nas blagoslavlja k boju življenja. Ne prezrimo teh dveh božjih poslancev!

Ljubezen, moč, vsem, ki so dobre volje!!

† Karel Pirc.

Na praznik Brezmadežnega Spočetja okrog osme ure zjutraj je izdihnil svojo dušo mož, čigar delo se bo poznalo po Trziču leta in leta, čigar smrt je v naših vrstah napravila vrzel, ki jo bo težko, težko zamašiti —.

Gospod Karel Pirc je bil rojen v Trziču dne 2. januarja 1861. kot sin znamenitega zdravnika Tomaža Pirca in njegove žene Jožefe roj. Götzl. Njegovi starši so bili vzorni vzgojitelji, ki so svoje številne otroke vodili z besedo in z zgledom po potu krščanskega življenja. Tako je pokojni svetnik dobil že doma dobro versko vzgojo, dasi v tistih časih po naši domovini versko življenje ni bilo kaj posebno na višku, ko je celo v duhovskih vrstah imel mnogo privržencev mrzli janzenizem, ki je ljudstvo celo odvrčal od prejetanja sv. zakramentov. Pokojnikov oče je pravil razne zanimivo žalostne doživljaje s takimi duhovniki. Nekoč je bil poklican na praznik sv. Rešnjega Telesa k bolniku v trziško okolico. Ko odpravi svoje opravilo, gre ven gledat procesijo sv. R. T. Bil je med duhovniki splošno znan in priljubljen. Ko pride mimo njega procesija z Najsvetejšim, ga župnik opazi, ko kleči ob poti. Brž ga pokliče k sebi: „Tomaž, pojdi sem, boš šel z menoj in kaj povedal!“ No in zdravnik se je pridružil župniku in sta celo procesijo kramljala, ko je duhovnik nosil Najsvetejše —. Kljub tedanjim ne posebno razveseljivim verskim razmeram je v Pirčevi družini cvetelo iskreno krščansko življenje, ki ga je med otroci posebno gojila pobožna mati.

Karla so poslali v gimnazijo, po dokončanih gimnazijskih študijah si je pa moral vsled družinskih razmer poiskati službe in tako je šel k davkarji. V tej službi je bil nastavljen na več krajih Kranjske dežele. Najlepše spomine je ohranil na Kamnik in tedanjega gospoda dekana, ki ga je znal pridobiti za pogostnejše prejetanje sv. zakramentov.

Nekoč je pravil, kako je začel večkrat prejemati sv. zakramente, takole: „Takrat je bilo pač vse bolj mrzlo kar se tiče prejetanja sv. zakramentov, posebno uradništvo je bilo še slabše kot danes v tem oziru. Hodili smo v pisarne, po službi pa v gostilno, kjer smo pili, brali časopise, politizirali in ubijali — dolg čas. Ob nedeljah smo šli k sv. maši, drugi pa zopet ne, k zakramentom pa jara gospoda ni hodila. Tu sem začel občeovati s tedanjim dekanom, ki me je znal vneti za prejetanje sv. zakramentov. Potem sem bil prestavljen v Ljubljano, kjer so delovali razni znameniti nemški jezuitje kakor Klinkovström, p. Kolb, p. Abel in drugi. Pri jezuitih, posebno v kongregaciji sem dobil končno in trajno spodbudo za pogostnejše prejetanje sv. zakramentov.“

Pokojnika se dobro spominjam kot dijak, kot bogoslovec in kasneje kot stolni vikar v Ljubljani. Vsako jutro sta prihajala s sestro v stolnico ali pa k jezuitom k sv. maši in pogosto k sv. zakramentom. Takrat so bili posebno moški bolj bele vrane, ki so prihajali večkrat, tudi med tednom k sv. obhajilu. Pokojni svetnik mi je vedno imponiral s svojo lepo črno brado, s svojo zastavno osebo in svojim možatim nastopom. L. 1917. je šel v pokoj in se preselil v Trzič in nam izginil izpred oči. Ko pa pridem v Trzič, sem bil prijetno iznenaden, ko zagledam svetnika Pirca pred seboj in zvem, da tu stalno stanuje.

Takoj pri prvem obisku sem spoznal, da je to mož življenjske skušnje, prevdaren in previden, ki mi bo v moji službi mogel veliko pomagati. Za me je bilo v Trziču v začetku precej neprijetno stališče. Trziča in njegovih razmer nisem poznal popolnoma nič, le to sem vedel, da je ena najbolj delikatnih župnij. Čutil sem se nekako nesfurnega v trziških razmerah. V krogih SLS sem opazil nekako nezaupanje do sebe kot znanega pristaša dr. Šušteršiča, JDS me je ob prvem državnem prazniku pozdravila v Jutru, da sem se „pred altarjem zadržal nepatrijotično“, med krščansko fronto sta si bile v laseh delavska in obrtniška struja, gospodarska organizacija krščansko mislečih ni imela nikakega ugleda, politično je vsled notranjih prepričkov popolnoma propadla v občini. Poleg tega je kar deževalo raznih anonimnih pisem, opominov in obrekovanj. Celó tako daleč se je nekdo spozabil — Bog mu odpusti grehe — da me je lažljivo ovadil, da popivam pozno v noč v ženski družbi, da k temu zapeljujem celo svoje kaplane —.

Komaj sem bil par tednov v Trziču, že sem imel na hrbtu disciplinarno preiskavo. — Bili so res neprijetni časi! — In takrat je bil pokojni Pirc, ki mi je stal vedno na strani s svetom, tolažbo in bodrilom. Poznal je dobro slabe in dobre lastnosti trzičanov in tako je znal dati dober svet! Politike ni nikoli maral, vendar pa je bil takrat popolnoma mojega mnenja in tako je bil on edini mož, s katerim sem mogel tudi v političnih zadevah odkrito govoriti. In tako se je razvilo med nama takoj pravo možato prijateljstvo. Začela sva preresetavati verski, kulturni in gospodarski položaj krščanske fronte v Trziču, napravila načrte in šla na delo.

Prvo je bilo, da smo napravili red na Skali v zavetišču! Treba je bilo poklicati druge sestre! Poživiti dobrodelnost, zavetišče, sirotišče in ustanoviti zavod za dojenčke! Kaka vihra je takrat nastala po Trziču, posebno med nekaterimi pobožnimi krogi! A šla sva na delo brezobzirno, ker sva vedela, da je to potrebno, zelo potrebno! In prodrli sva z glavo skozi zid! Takrat sem občudoval vztrajnost in železno voljo pokojnega Pirca! Danes vsi, ki so takrat hrumeli, vidijo, da je bilo prav, kar se je storilo.

Nato sva delala načrte, kako bi spravila več moških k obhajilni mizi —. Ne brez njegove zasluge so se začeli cerkveni govori in duhovne vaje za moške pri sv. Andreju. — Tudi tu je bil odpor! Od nasprotne kakor tudi od krščanske strani, se je na to gledalo s političnim očesom —! A uspeh je prišel in za Pircem je začelo vedno več moških prihajati k sv. zakramentom in danes jih lepo število prejema vsaki dan in posebno vsaki mesec sv. obhajilo.

Med tem časom sva pogosto preresetavala slabi gospodarski položaj krščansko mislečih v Trziču. Da je bila prišla krščanska fronta v Trziču tako na kant in izgubila po prevratu občino, je bila mnogo kriva tudi slaba gospodarska organizacija. Treba je poživiti in dvigniti predvsem Hranilnico in posojilnico. Pokojnik, ki je bil predsednik in poslovodja hranilnice že od l. 1919. je takoj umel potrebo reorganizacije poslovanja hranilnice. A prvi poizkus so preprečili nekateri člani — in tako je stvar zastala za eno leto. A tudi tu je prodrli dobra misel. Začel se je razvoj s polno paro, uvedli tekoči računi, uredila obrestna mera in vsakdanje poslovanje v posojilnici. — In začelo se je! Iz nekdanje Hranilnice, ki je bila podobna bolj kaki čebelici, se je razvil trden in velik

zavod, ki bo imel letos okrog 15 milijonov Din prometa —! Tu je bilo treba najprej začeti, če smo hoteli dvigniti našo dobrodelno akcijo, in posebno če smo hoteli začeti z „Runo“!

In ustanovili smo Runo. Pirc se je takoj vnel za to zadrugo in ji od začetka stal z vso vmeno na strani s svetom in finančnimi sredstvi. In začelo se je vrvenje v hranilničnih prostorih! Stranke so prihajale, Runo je dvigala in nosila denar, vlagatelji so se oglašali, klijenti so prihajali — Hranilnica je postala tržiška banka!

Vsega tega bi ne bilo, ko bi ne bilo Pirca!

In zadnje mesece je prišla na vrsto nova akcija, ki je bila že zdavnaj zasnovana, a je bilo treba čakati ugodnega trenutka —! To je stanovanjska akcija! Še za nobeno gospodarsko početje ni kazal pokojni toliko vneme, kakor za to! Pogosto je povdarjal: „To moramo začeti, tu moramo kaj storiti!“ Brez Pirca bi tudi stanovanjske akcije ne bilo!

Sicer dobivam neredko od omejenih ljudi anonimna pisma, da nam je le za „kšeft“, toda ta „kšeft“ nam osebno nič ne nese! Nam je gospodarsko delo krščanske dobrodelnosti! Bližnjemu je treba dati tudi materialnih dobrin, da bo mogel biti dober kristjan! Največji duševni revež je gospodarski suženj in berač! In to je Pirc dobro vedel in zato se je toliko brigal za gospodarsko delo. To je bilo tudi njemu predvsem dobrodelna akcija! On bi bil še danes živ, ko bi si na starost ne bil toliko tega naložil na svoje rame. Posojilnica, Runo, Vincencijeva konferenca, dojenčki, sirote, pogrebno društvo itd., vse to se je stekalo v malo sobico, kjer je uradoval Pirc od jutra do večera. —

Poleg vsega tega dela pa še Cerkveni Glasnik! Z nekim strahom sem prišel k njemu z novo idejo, da začnemo izdajati farni list. Mislil sem, da on za to ne bo imel umevanja! A kako sem se motil! Takoj je bil vnet za list in obljubil pomoč! In res, Glasniku je bil vnet sotrudnik do zadnjega zdiha! Ko je že skoro umiral in ga ni zanimala več nobena reč na svetu, se je še razvnel ob zadnji številki našega lista. Namignil sem, da mi bo težko, ko ne bo več njega, da bo z njim umrla tudi „Krtačeva Špeva“ in sem ga vprašal, če ima še kaj gradiva ali kak načrt, pa mi je še z zadnjo silo razlagal, kako si misli zaključiti „Krtačevo Špevo“, kako bo delala pokoro za svoje grehe in kako se bo nazadnje vse dobro izteklo —! Škoda —: „Krtačevo Špevo“ ne bo več! Pirc je za Glasnik študiral tržiško zgodovino in zbiral vzornike, s svojim spretnim peresom je poživil naš list in največ pripomogel, da se je tako razširil in ohranil. Povsod bomo pokojnika še kako nadomestili, za Cerkveni Glasnik pa je njegova smrt nenadomestljiva izguba. Ob dolgih nočeh, ko pokojni svetnik ni mogel spati, je delal načrte za naš list, je zbiral gradivo in zjutraj se je vsedel k pisalnemu stroju in spisal članek. Dostikrat sem ga občudoval, kako je bilo mogoče, da je v par dneh spisal dolge članke!

Dosti truda mu je dal naš list, a v njem si je postavil tudi najlepši spomenik. Ko bo že razpadel kamen na njegovem grobu, bodo tržičani še brali njegove spise in se spominjali pisatelja.

Po smrti ključarja Globočnika je postal tudi cerkveni ključar. Ne bom popisoval njegove skrbi za cerkev, le toliko naj povem, da bi ne bilo ne nove zakristije, ne razširjene župne cerkve, ne tako lepo urejenega pokopališča, ko bi ne bil pokojnik dajal moralne podpore v svetu in bodrilu, ko bi ne bil pomagal zbirati denarnih sredstev za tako velike stroške. Imel je dober okus za umetnost. To se je pokazalo posebno pri načrtu za novi zvonik sv. Andreja. Dasi ga nekateri, celo mlajši, odklanjajo, kot nekaj „premodernega“, je bil pokojni takoj ves zavzet za novi načrt in je bil pripravljen vse sile zastaviti, da bi bil dobil sv. Andrej res lepo in umetniško lice.

Njegovo delo na dobrodelnem polju je bilo znano po vsi naši domovini. Že v Ljubljani se je vneto udeleževal pri Vincencijevi konferenci, v Trzinu pa je bila dobrodelnost poglavito polje njegovega udeleževanja. Milijoni so šli

skozi njegove roke v korist revežem in zavod na Skali je pod njegovim vodstvom postal dobrodelna naprava, ki je vzor vsem v naši škofiji.

Dobrodelnost je tudi velika umetnost in težava. Reveži žalibog niso vsi pošteni, saj pridejo mnogi vsled lašne krivde na beraško palico. Pijančki bi radi pili na račun drugih, zapravljivci bi se radi dobro imeli s podporami dobrodelnosti, nezakonske matere in očetje kaj radi odlože sad svojega greha na ramena drugih, da bi mogli še dalje lahkomišelnost živeti. Tu je treba previdnosti, da taki elementi ne izrabljajo krščanske ljubezni, treba je pa tudi potrebne odločnosti, ki se ne omeja pred lažnjivimi solzami. Tu in tam so se slišale pikre besede na račun pokojnega svetnika, ki se ni dal begati in ne izrabljati. Rad je povsod pomagal, a če je videl, da se dobrodelnost izrablja, je pa nastopil odločno proti temu.

Osebo je bil pokojni svetnik nekako vedno oficijelen in kdor ga ni poznal, bi si bil morda mislil, da je pust značaj. Toda dasi je bil v svojem življenju živa korektnost, resnoba in uradna točnost, je znal biti v dobri družbi zabaven in šaljiv, da ga je bilo veselje poslušati. Bil je zelo družaben, vsled slabih živcev pa ni mogel zahajati v družbo, posebno zvečer ne in zato je bilo nekaj posebnega, če je kdaj zašel v kako družbo ali gostilno.

Vsled prenapornega dela v svoji službi so mu zelo trpeli živci, vsled česar mnogo noči ni prespal, a ni nikdar tožil radi tega. Razumljivo, da je bil vsled tega včasih v uradu malo bolj kratek in da ga je kdaj premagala za hip nervoznost. To je pač človeško, toda tudi v takih trenutkih je bil vedno korekten in vljuden.

Najlepša poteza njegovega življenja je pač bila njegova ljubezen do Matere Božje in do presvete Evharistije.

Bil je v Ljubljani član Marjanske kongregacije za gospe, svetinja iste ga je krasila na mrtvaškem odru. Z velikim veseljem je vedno podpiral kongregacijsko delo, najljubša organizacija mu je bila kongregacija. Dekliška Marijina družba v Trzinu je imela svoj čas v Pirčevi hiši najlepše zavetišče in dom, in krasna zastava dekleške Marijine družbe bo predvsem plačana po njegovi zaslugi —! Ko sem bil v sredo zadnjič pri njem, mi je prišlo na misel: morda ga bo Marija poklicala za praznik k sebi — in ko je v pogovoru s težavo zbiral svoje misli — sva obmolknila za nekaj minut. In tu se je zagledal v daljavo, kakor da pričakuje od nekod pomoči in naenkrat je privrel iz njegove duše globok vzdih: „Oh Marija, ti meni pomagaj!“

In njegova ljubezen do presvete Evharistije! Vsaki dan je hodil, kakor žejni jelen k studencu Življenja, tu je zajemal za se moči in milosti, tu je pa vsaki dan pridigal s svojim zgledom tudi drugim, posebno moškim in jim kazal pot k Evharističnemu Kralju. — Gotovo je tudi njegov zgled potegnil mnoge za seboj! Ob polu šestih je počasi prikorakal mimo župnišča redno vsaki dan, v cerkvi meditiral, pred sv. mašo prejel sv. obhajilo in ostal do kake trideset na sedem v cerkvi. Pot v cerkev in morda še na pokopališče mu je bila edini izprehod. —

Kot kraj zadnjega počitka si je izbral prostor za cerkvijo tik za altajem sv. Rešnjega Telesa, da bi bilo tudi po smrti njegovo telo v bližini presvete Evharistije —! Ta želja se mu je izpolnila in tam bo čakalo njegovo telo vstajenja, ko duša že uživa, kakor upamo, Njega, ki je vir življenja in sladkosti.

Ko bodo romali tržičani mimo njegovega groba, se bodo še pozni rodovi spominjali, da tu počiva mož dela, mož krščanskega življenja, ljubitelj presvete Evharistije, eden največjih in najznamenitejših — tržičanov!

Širite „Cerkveni Glasnik“!

Stavbena zadruga v Trziču.

V novemberski številki našega Glasnika smo napovedali ustanovitev stavbene zadruge, ki si je stavila za nalogo odpomoči stanovanjski mizeriji v Trziču in tudi v okolici.

Stavbena zadruga v Trziču je že sodno registrirana in je tudi že začela delovati. Njen predsednik je Janez Majeršič, oblastni poslanec, podpredsednik dr. Kozma Ahačič, blagajnik in tajnik g. Konrad Mahle, čevljarški mojster v Trziču, odborniki Andrej Markič, ključavničarski mojster, Ignacij Zupan, mizarski delovodja in župnik.

Sedež zadruge je v prostorih tukajšne hranilnice in posojilnice, tam se sprejemajo priglasitve k zadrugi in dajejo potrebna navodila. Ob nedeljah od 11. do 12. ure dop. bo tam na razpolago strankam zadrugi tajnik in blagajnik Konrad Mahle, ki bo sprejemal priglasitve, vplačila in dajal pojasnila o zadrugi.

Zadruga si je dosedaj zasigurala kredit, da začne lahko takoj spomladi z delom.

Poslovanje zadruge bo urejeno sledeče: Kdor želi, da mu zadruga sežida stanovanjsko hišo, mora vplačati zadrugi vsaj 10 deležev po 100 Din in vpisnine 10 Din. Za vsako novo hišo se bo sporazumno z gospodarjem iste napravil načrt in proračun. Vsak reflektant na stanovanje, mora vplačati v gotovini vsaj ene četrte od proračuna za novo hišo, do tri četrte proračuna daje stavbena zadruga posojila po nizki obrestni meri in proti mesečnemu odplačevanju, ki se določi z ozirom na visokost posojila. Če bi n. pr. proračun za novo hišo znašal Din 40.000 —, bi moral reflektant na stavbo vplačati 1010 Din kot delež zadrugi in 10.000 Din v gotovini pred začetkom zidanja, 30.000 Din pa mu posodi zadruga tako, da odplačuje mesečno 300 Din za obresti in odplačila dolga. Če bi pa kdo mogel plačevati več, bi bilo pa seveda še bolje, Sploh bi se s vsakim posameznikom napravil poseben dogovor glede odplačevanja dolga.

Za enkrat bo zadruga posojevala denar na hiše po 7%.

Zadruga je dobila od mestne občine v Trziču na razpolago brezplačen stavbni prostor na Fabriki, skušala bo dobiti stavbišče tudi v sredini mesta in pa v Bistrici. Jasno je, da si vsak želi stanovati kolikor mogoče v sredini mesta, toda tu je stavbeni prostor silno drag in se bo hiša v Trziču podražila za kakih 10.000 Din, kar je posebno za delavca že velika vsota. Zato bi svetovali, da si reflektanti zberete predvsem prostor na Fabriki, kjer bo stavbišče zastoj. Tam je solnčna lega, suha in zdrava, vodovod, daljava pa tudi ni take sile, saj je komaj četrt ure do sv. Andreja. Ta mala razdalja nič ne pomeni, če mislimo da so razdalje po večjih mestih od stanovanjskih hiš v periferiji do sredine mesta dvakrat in celo štirikrat tako velike. Na fabriki se bo lahko razvil cel del mesta, kjer bodo gotovo tudi trgovine, če se sežida le še par hiš. Zdravo pa je tam gotovo bolj kakor pa v mestu, kjer nimamo skoro nič solnca. Kdor pa ima več denarja na razpolago, za tega bomo pa tudi v sredini mesta dobili primeren prostor ali pa v Bistrici.

Stavbena zadruga bo skušala pomagati tudi celi tržiški okolici in bo zidala tudi v Križah, pri Sv. Ani, Kovorju in v Dolini, če se bo oglasilo kaj resnih reflektantov.

Pri tej priliki se obrača stavbena zadruga na vso tržiško javnost, da ji priskoči na pomoč. Zadruga je vpeljala

male deleže po 100 Din, da na ta način daje prilike tudi manj imovitim slojem, da pristopijo kot člani z enim ali več deležev in tako pomagajo tej akciji z gotovino. To stavbeno podjetje je treba smatrati kot dobrodelno akcijo, ki gre za tem, da se olajša stanovanjska beda v Trziču. Tu je prizadeta večina prebivalstva. Če bo več stanovanj v Trziču, bodo drugi, ki ne nameravajo zidati, lažje dobiti stanovanja, bo več ljudi stanovalo v mestu in tako bodo tudi obrtniki imeli več zaslužka. Za to je v interesu celokupne javnosti, da naša stavbena akcija uspeva. In tako se bomo obrnili na vse sloje Trziča, da pristopajo k zadrugi. Tako upamo, da bomo potem deležev dobili toliko sredstev, da bomo mogli na lastni račun zidati vsaj eno hišo. Zadrugi deleži se ne obrestujejo, ker je to pač dobrodelna akcija, pač pa more vsak svoj delež dobiti nazaj, če ga odpove. Kdor torej vplača delež, denarja ne izgubi, žrtvuje le vsakoletne obresti v pomoč bližnjemu. Vsak član takorekoč le brezobrestno posodi zadrugi oni denar, ki ga vplača kot delež. Seveda pa postane s tem solastnik zadrugnega premoženja in soodločuje pri zadrugnem gospodarstvu in upravi na občnem zboru.

Naj se torej pokaže tržiška darežljivost v obilni meri, kolikor kdo pač more, toliko deležev naj podpiše in storil bo veliko delo človeški družbi, ki tako trpi vsled stanovanjske bede.

† Karel Pirc:

Le eno cigareto prosim —!

(Odprto pismo pokojnega predsednika Vincencijeve konference v Trziču.)

Velecenjeni tobakarji, spoštovane tobakarice!

Oprostite, da Vam pišemo, a nikar se ne bojte, da se nameravamo kaj vmešavati v Vaše prijateljske razmere do gospoda Nikotina. Niti sanja se nam ne kaj takega! Naj govore o kadilcih ljudje kar hočejo, mi Vas poznamo in čislamo kot postrežljive in prijazne kavalirje. Če Vas kdo poprosi ognja, takoj mu postrežite in če ne gre drugače, pa mu ponudite konec svoje cigarete, da si ob njej prižge tovariš — sokadilec svojo svalčico. Pravi piparji ne odklonijo nikdar prošnje za malo tobaka, brez pomisleka ponudi vsak pristen prijatelj botre fajfe prosilcu svoj tobačni mehur, da si iz njega nabaše te travce, ki je slajši kakor med — seveda le za kadilca. To so svetovno znana dejstva, s katerimi premeten svet čestokrat zelo dobičkanosno računa.

Ljubi tobakarji! Morda Vam je znano, kaj je pred kratkem napravila turška vlada?! Vpoštevajoč dobrohotnost svojih podanikov — tobakarjev in sklicevaje se na njih patrijotizem, jih je poprosila za — eno cigareto. In turški kadilci so se res izkazali kot pravi kavalirji in patrijoti: enodušno so sprejeli ta predlog svoje vlade. Kadar namreč kupi kateri izmed tabakarjev škatljo cigaret, vselej daruje eno cigareto za državo. V škatljici je namreč prostora za 20 cigaret, državna turška monopolska uprava jih dene v škatljo pa le 19, dvajseto pa podari turški kadilec za turško zračno brodovje. Dvajseta cigareta izgine na ta način ravno tako v zrak, kakor ostalih 19 sovrstnic, razlika je le ta, da dvajseta leta po zraku s turškim zrakoplovom.

Še radikalnejše pa je izrabila švicarska vlada radodarnost svojih državljanov, kadilcev. Primaknila je na kupno

ceno vsake cigarete en „rapen“, to je eno stotinko franka. Ker se popuši v Švici na leto 800 milijonov cigaret, podarijo tobakarji državi vsako leto osem milijonov frankov v socialne namene, namreč za otroke in stare ljudi. Oboji potrebujejo nujne pomoči.

Aha, zdaj se Vam pa že gotovo malce jasni v glavi, zakaj to pišemo. Prepričani smo, da radodarnost in velikodušnost tržiških tobakarjev uikakor ne zastaja za turško in švicarsko darežljivostjo. Zato se drznemo vse p. n. može in mladeniče tobakarje, pa tudi častite dame tobakarice prav vljudno prositi: Izvolite nam podariti:

Le eno cigareto!

Ob novem letu prihajajo računi. Saj tudi Vas malce zazebe, ko prihajajo kakor k ofru: dimnikar, Vaš čevljarji mojster, Vaš trgovec, morda celo frizer, mizar, klepar, elektrikar in drugi taki možje s svojimi računi po novem letu in Vam z zasoljenim računom voščijo prav prijazno novo leto. Vidite, ravno v takem, neprijetnem položaju je tudi blagajnik Vincencijeve konference v Tržiču! Cel kup računov in novoletnih voščil v obliki števil, — a precej prazna blagajna —!

In zato, glejte, dragi kadilci in tudi častite kadilke:

Le eno samo cigareto Vincencijevi konferenci!

Eno samo cigareto morda na dan, morda na vsakih 20! Milo in drago nam bi bilo, ko bi se vsi naši kadilci odzvali temu vabilu in prostovoljno nase vzeli tak dobrodelni davek, ki bi ga redno prispevali morda vsaki teden ali vsaki mesec. Darove v obliki parov prav radevolje sprejema Hranilnica in posojilnica, župni urad, vsi člani Vincencijeve ali Elizabetne konference, č. sestra prednica na Škali, gospa Zupan pri slavnem Čoretu tam na placu, tudi gospodična trafikantinja bi rade volje izročila ta denar na pravo mesto. — Če bi se pa Vaša cenjena darežljivost še posebno izkazala, smo pa pripravljeni postaviti celo nabiralnik v ta namen pri sv. Andreju.

Upamo, da naš klic ne bo glas vpijočega v puščavi. Te Vaše cigarete, ki jih boste darovali revežem, Vam bodo že tu več koristile, kakor one, ki jih pokadite, v nebesih pa Vam bodo enkrat še posebno dišale z vonjem, kakor ga tu nikdar ne občutite. Zato se ponovno drznemo prositi:

Le eno samo cigareto!

Za vsako pa se Vam najiskrenejše zahvaljuje

Vincencijeva konferenca v Tržiču.

Oznanila za januar.

1. **Novo leto**, praznik obrezovanja Gospodovega, prva nedelja v mesecu, Ime Jezusovo, ob 6., 8. in 10. sv. maša z blagoslovom, ob 10. slovesna sv. maša z leviti. Med desetimi sv. mašo je darovanje za fante in dekleta. Pop. ob 2. ura molitve in pete litanije presv. Srca Jezusovega. Ob 6. skupno sv. obhajilo moških.

5. **Vigilija k prazniku sv. Treh Kraljev**, po jutranji sv. maši blagoslov vode.

6. **Razglašenje Gospodovo ali sv. Trije Kralji**. Ob 6. in 10. sv. maša z dvema blagoslovoma, ob 8. z enim blagoslovom: ob 10. slovesna sv. maša z leviti. Pop. ob 2:30

slovesne pete litanije M. B. Ta dan se v puščo nabira za afriške misijone. Ta dan je tudi prvi petek v mesecu.

8. **I. nedelja po Razglašenju Gospodovem**, praznik sv. Družine, po pridigi pri prvi sv. maši je posvečenje krščanskih družin.

10. **Cerkveni računi**. Pristojbina za cerkvene sedeže je po 15 Din.

15. **II. nedelja po Razglašenju Gospodovem**.

21. **Sv. Neža, patrona tukajšnje dekl. Marijine družbe**, ob 6. orglana sv. maša.

22. **III. nedelja po Razglašenju Gospodovem**.

29. **IV. nedelja po Razglašenju Gospodovem**.

Dekliška Marijina družba: Shod 8., ura molitve 15., skupno sv. obhajilo 29., družbena sv. maša 21.

Ženska Marijina družba: Shod 15.

III. red: Shod 6.

Mladeniška Marijina družba: Shod 6.

Mesečna šolska spoved: Za osnovno šolo: dečki v soboto 14. pop. ob 3., deklice v soboto dne 21. pop. ob 3. in drugi dan po sv. maši skupno sv. obhajilo; meščanska šola: spoved v soboto 7. jan. in v nedeljo 8. skupno sv. obhajilo po osmi sv. maši. Ta dan je za osnovno šolo sv. maša ob 10.

Razno.

Darovanje za moše in žene na Božič je letos pri šesti maši in ne pri deseti, kakor je bilo dosedaj. To pa na željo gospodinj, ki težko prihajajo k deseti sv. maši.

Sv. maše na Božič: ob 5:30, 6; ob 7:30, 8; 8:30, 9; 9:30 in ob 10.

Zbirka za zvonik sv. Andreja je prinesla dosedaj skupno Din 5134:50. Iskrena hvala vsem darovalcem.

Za cerkvenega ključarja župne cerkve je imenovan mesto umrlega g. svetnika Pirca g. dr. Kozma Ahačič.

Hranilnica in posojilnica v Tržiču je darovala Vincencijevi in Elizabetni konferenci 500 Din mesto venca ob smrti predsednika Karla Pirca. Enako svoto je daroval preč. gospod Josip Pollak, Bog plačaj!

Dnevno zavetišče na Škali: Otroci predilniških staršev dobe v dnevnem zavetišču opoldan brezplačno kosilo.

Zavod za dojenčke: Dojenčki nezakonskih mater se sprejemajo — kolikor bodo dopuščale razmere — le pod sledečimi pogoji: Mati mora prinesiti domovinski list, da vemo, kam je pristojna. Povedati mora, kdo je nezakonski oče otroka. Prinesti mora od tovarne, v kateri dela, potrdilo, da ji vodstvo tovarne pri plačilu odteguje določeno vsoto. Predilniške delavke plačujejo znižano mesečnino, radi doplačila tvrdke. Druge pogoje pove vodstvo zavoda ob sprejemu otroka. Vsekakor pa bomo odločno gledali na to, da se nezakonskim materam ne bo dajala z zavodom potuha, da bi se na račun krščanske dobrodelnosti otrešale svoje odgovornosti in skrbi. Vsled prevelike dobrohotnosti nam je ostalo v zavodu nekaj dece, ki so jo starši pustili na cedilu in izginili neznano kam po svetu.

Žensko pogrebno društvo ima svoj sedež, kakor dosedaj, v prostorih Hranilnice in posojilnice. Prispevki se sprejemajo ob uradnih urah hranilnice to je: ob nedeljah

od 9. ure dop. do 12.; ob delavnikih pa vsaki dan od 11. do 12. dop. in od 5. do 6. popoldan.

Sv. maše pri sv. Andreju ob gotovih dnevih so odpadle, ker so propadle ustanove za sv. maše, ki so bile določene za cerkev sv. Andreja. Če se zopet dobi kak ustanovnik, zasebnik ali kaka organizacija, in ustanovi mašno ustanovo, ali pa če jo vsako leto naroči, bomo pa zopet opravljali z veseljem sv. maše na dotične dni. Sicer pa imamo v župni cerkvi vsaki dan 3 sv. maše najmanj in je torej prilike dovelj za tiste, ki res žele sv. maše.

M. Justinova.

Spomini naših dedov.

Črtice iz dolinske preteklosti.

To lučko je prižigal in ji prilival star mežnar, ki je bil obenem tudi krojač. Bil je pa ta mož precej skup in se mu je zdelo škoda masla, ki je gorel pred sv. Jernejem. Nekega dne, ko so mu ljudje maslo prinesli, je šel z maslom in ga kratkomalo prodal. Za zaobljubljeno lučko je kupil olja, ki je bilo mnogo cenejše. Ali čudo božje! Ko je olje nalil in prižgal, ni hotelo goreti! Prižigal je in prižigal, toda goreti le ni maralo. To ga je hudo razkačilo in ker je menil, da mu nagaja sam sv. Jernej, mu je z vso jezo za Brusil: „Če nočeš pri olju sedeti, pa bodi v temi. Masla ti pa že ne dam!“ Nato je vzel kip in ga je nesel domov. Tam ga je postavil v kot za mizo, da sta imela oba eno luč, kadar je mežnar ponoči šival in krpal stare škrpete. Tako je pojedel skopi mežnar-krojač pol obljube sv. Jerneju, ki je rešil Kokro in njega pred bridkim turškim mečem.

Neki Turek je zašel celo na Pungrad⁶⁾. Odkod je prišel in kaj je iskal, nihče ne pove. Najbrž se je zgubil v gozdovih in tod potem žalostno gladu umrl. Da je bil v resnici na planini, nam dokazuje steza, ki jo je delal na škrbino in konjska podkev.

Tudi na Štajerskem in Koroškem so bili Turki strahovito tepeni. Sam veliki vezir je padel v boju pri Celovcu. Komaj polovico nepremagljive turške vojske je pricapljal klaverno nazaj v črno Turčijo. Kar za glavo se je prijel slavni sultan, ko je videl premagane vojake. Povedali so mu tudi, da mora skleniti s „krščanskimi djavri“ mirovno pogodbo in to kmalu, če noče, da ne bi bilo še kaj hujšega. To ga je še bolj potrla, toda pomagati ni mogel. Njegova moč in čast sta pač pešali. Dal je napraviti železna pisma, da tam ne bo nikdar več hodil, kjer raste teloh*. Pri tem je tudi ostalo. Beli teloh še vedno raste in spomladi, ko je še sneg po livadah in gozdih, že kuka razkošno cvetje vsepovsod izpod bele odeje in se posmehuje daljnim Turkom: „Ne smete več k nam, kaj? Vi bradati črni s krivo sabljo, da bi nas! Prej vas bo konec, ko mene, prej!“ Tako pravi beli teloh in še marsikaj, ko tiho razpreda svoje rahle cvete po solčnih brdih . . .

3. Primošč.

Putrgof so imeli v oblasti Dolinci. Ljudi je bilo še malo in zemlje tudi ne veliko obdelane. Širni gozdovi jim niso dosti koristili. Zato so ostali nedotaknjeni in divji, kot poprej medvedje in volkovi so gospodovali sredi smrek, sempatja je prišla iz višjih hribov ponižno divja koza, ki je gotovo plačala to potovanje z življenjem. Maloštevilni prebivalci so živeli v miru in sami zase.

To mirno-divje življenje ni trajalo dolgo. Prišel je v ta zaraščen kraj tuj človek in je kar tam ostal, kjer se je

pač ustavil. Pisal se je Primožič⁷⁾, rekli so mu pa Primošč. Menda je prišel z Ogrskega, natančno ni znano. Primošč je sezidal v Putrgofu veliko poslopje in sicer na mestu kjer je danes vodnjak pri gradu veleposestnika Borna. Znano nam je, da je bil jako bogat in je imel veliko in lepo hišo. Prvi gospodar je bil Jernej Primožič. Imel je mnogo živine, tako: 4 konje, 2 vola, 12 krav, 50 koz in 50–60 ovac. Surovo maslo so napravljali dvakrat na dan. Seveda je bilo treba za vse delo tudi precej poslov. Tako je bil pri hiši kravar, ovčar, kozar i. t. d., vsak pa je imel še nekaj pomočnikov posebej, če jih je potreboval. Zanimivo je, da so imeli posli svojega sodnika. Navadno je bil to kozar, ki je sodil pregrehe svojih tovarišev in tovarišic.

Mnogo preglavic so jim napravljali medvedje. Nadlegovali so živino na paši in ponoči so se priplazili celo do hleva. Marsikatero tele ali ovca je zginila v nenasitni medvedji želodec. Nekoč je napadel medved močnega bika. Toda ta ga je z rogovi pritiral do stare bukve in ga tesno pritisnil k deblu. Toliko časa ga je tiščal, da je kosmatinec poginil in še dolgo potem ga ni spustil, dokler ni sam padel mrtev na tla.

Primošč je bil skrben in iznajdljiv gospodar. Napravil je obširne njive. Ostanki teh polj se še danes poznajo na omenjenem veleposestvu.

4. Dorgovčani.

Za Primožičem omenjajo najprvo Kušperk. Toda to ni bilo današnje posestvo, ki je samo tretjina prvotnega. H Kušperku so šli tudi Pinčevo in Urhovo posestvo. Ali za tako veliko posestvo je bilo že takrat treba plačati veliko davka in tudi ljudi za delo je bilo treba. To je napravljalo gospodarju sive lase. Končno se je odločil in je razdelil svoje zgornje njive in polja med dva znanca (ali sorodnika). To nam ni znano.) Zgornji del zemlje se je imenoval zgornji Kušperk, kjer sta omenjena posestnika. Pozneje pa so menda rekli Bog vedi zakaj „dorgovec“.

Tiste čase so imeli pri sv. Ani taborišče cigani. Nekega večera so se pogovarjali, da bi šli krast. Dobro so vedeli za vsak kraj daleč naokoli in brž so zvohal, če je imel kdo kako dragocenost. Zato jim ni ostalo neznano, da ima Urh na zgornjem Kušperku denar. Na ta denar so vzeli tisti večer črno piko in so soglasno sklenili, da ga poiščejo in si ga izposodijo, za vedno seveda.

Toda sreča jim ni bila mila. Tajne pogovore je slišal star mož, ki je kajsigavedi stikal okrog ciganskih šotorov. Brž ko je zvedel, kaj grdobe nameravajo, je poslal eno svojih dekel v Tržič, da je spravila gosposko na noge. Vsi tržiški biriči in mnogo radovednežev z njimi so odrinili proti Dolini.

Cigani, ki niso vedeli, kakšen veter bo pihal, so se tudi odpravili na nečedni posel. Dospevši do Urha, so postavili stražo in udrli v hišo. Zahtevali so denar. Gospodar se je branil, jih prosil naj ga pustijo, da nima denarja, ne zlata. Pa to je malo zaleglo. Privezali so moža k peči na čelešnik, gospodinji so ukazali zavreti vode. Če bi gospodar ne hotel povedati, kje je skrit denar, bi mu pomagali še z vrelo vodo, da bi se mu odprla usta. Revež je v smrtnem strahu bil prisiljen priznati, da leži denar pod podom. Hitro so našli sekiro, da so mogli dvigniti deske, ki so skrivale dragocenost. Tedaj pa je pritekel stražnik, jim zakričal nekaj v ciganskem jeziku in popustili so bogati plen ter se zakadili skozi vrata v gozd.

Tržiški biriči z radovedneži vred so dospeli v istem času ravno na Raten⁸⁾ vrh⁹⁾. Tu je ukazal poveljnik, naj začno kričati. Zagnali so vrišč, da se je čudno razlegalo daleč okrog. Ta krik je prepodil tudi grabežljive cigane, da so jo še v pravem času popihali. Tako so rešili biriči na lahek način Urha in njegov denar.

⁶⁾ Danes planina z istim imenom.

* Pri nas pravimo tej roži „kurjica“. Ne vem zakaj.

⁷⁾ Z istima imenoma danes v Pristavi.

⁸⁾ Desni hrib nad Kušperkom.

(Dalje prih.)